

IHMISEN ILOKSI LUONNON EHDOLLA

Suomessa on 32 kansallispuistoa. Ne ovat nähtävyyksiä, joita säilytetään näytteinä Suomen arvokkaimista luonnonpiirteistä. Kansallispuistojen tärkein tehtävä on alkuperäisen luonnon suojeleminen. Ne palvelevat myös tutkimusta, opetusta ja virkistystä.

PALLAS-OUNASTUNTURIN KANSALLIS- PUISTO 60 VUOTTA (1938–1998)

Suomen ensimmäiset kansallispuistot perustettiin Pallas-Ounastunturin ja Pyhätunturin alueille 1938. Viidensadan neliökilometrin laajuinen Pallas-Ounastunturin kansallispuisto on Suomen kolmanneksi suurin.

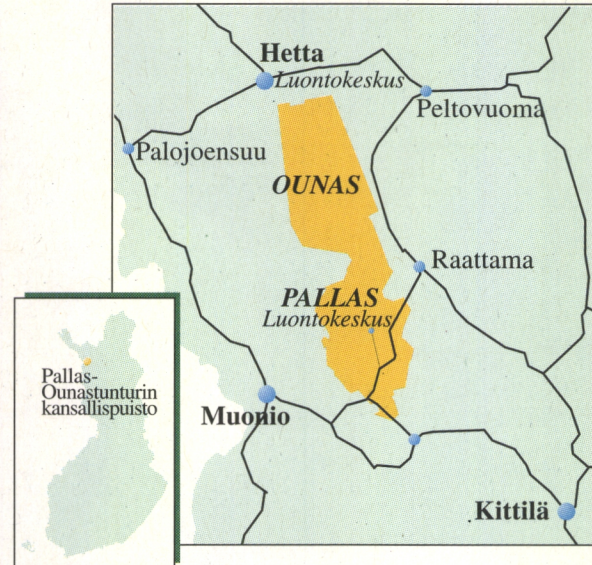
Suojelella turvataan upea Pallas-Ounas -tunturijono, joka on Enontekiön suurtuntureiden jälkeen Suomen korkein. Pallaksen keroista ylvyimmät kohoavat yli 500 metriä ympäröivää maastoa korkeammalle.

Paikallisille asukkailla kansallispuisto on tärkeää poronhoitoaluetta. Puistossa laiduntaa kolmen eri palikunnan poroja. Pallas-Ounastunturin alue on kautta aikain kiehtonut myös retkeilijöitä ja tutkijoita.

Aho & Soldan

Hotelli Pallastunturin rinteellä 1938.

YHTEYDET KANSALLISPUISTOON

Kansallispuistoon tutustuminen kannattaa aloittaa luontokeskuksesta. Pallastunturin luontokeskus sijaitsee puiston sisällä ja sinne on hyvät yhteydet maanteitse. Tunturi-Lapin luontokeskus sijaitsee Enontekiön kirkonkylässä. Talvisin Hetasta pääsee hiihtäen puistoon, kesällä yrittäjät hoitavat venekuljetuksia Ounasjärven yli. Pallaksen ja Hetan välillä toimii autonsiirto-palvelu.

LISÄTIETOJA:

Pallas-Ounastunturin kansallispuisto

- Pallastunturin luontokeskus
99330 Pallastunturi
Puh. (016) 532 451
Fax (016) 532 929
- Tunturi-Lapin luontokeskus
99400 Enontekiö
Puh. (016) 533 056
Fax. (016) 533 058

METLA/Sinikka Salmela & Raimo Pikkupeura/1997
Kannen valokuva Vesa Loponen, piirroksiset Tuula Vuorinen

PALLAS-OUNASTUNTURIN KANSALLISPUISTO

SUOMI

*Pallaksella porot laukkaa
luimukorvin lunta haukkaa,
liukuu suksi, viuhuu tuuli...
Pallaksen ken kutsun kuuli,
riemu nyt silmässä kiiltää.
(Artturi Leinonen)*

60 VUOTTA
1938 - 1998

Tervetuloa retkelle kansallispuistoon!

VAELLUSREITIT

Pallas-Ounastunturin kansallispuistossa on 120 kilometriä merkittyjä kesäreittejä ja 200 km merkittyjä talvireittejä. Kuuluisin vaellusreiteistä on *Hetta-Pallas*, jonka pituus on 55 kilometriä. Reitin voi vaeltaa molempiin suuntiin.

Talvivaeltajille suositellaan varsinaisia talvireittejä, koska ne kulkevat suojaisilla mailla. Matkailun sesonkiaikoina reiteillä on usein ladut. Parhaimmat luisteluhiihtoreitit löytyvät matkailukeskusten läheisyydestä.

Aarre Jortikka

Turvallisinta on liikkua merkityillä reiteillä. Talvireitit on merkitty pisin ristiviitoin tai sinisin merkein. Kesäreitit on merkitty oranssein merkein paitsi Hetta-Pallas-reitti, joka on viitoitettu pisin nuolimerkein.

ty oranssein merkein paitsi Hetta-Pallas-reitti, joka on viitoitettu pisin nuolimerkein.

LUONTOPOLUT

Luontopolkujen varrella on kuvitettuja tauluja, jotka kertovat kansallispuistosta. Poluilla on pitkospuut märissä paikoissa, silti maastojalkineet ovat kulkijalle parhaat.

Puistossa on kolme luontopolkua ja yksi luontolatu:

- **Pallaksen luontolatu, 3 km**
Reitti lähtee hotellin vierestä. Sen varrella on talviluonnosta kertovia kohteita. Reitti soveltuu etenkin perheille ja koululaisryhmille.
- **Vatikurun luontopolku, 2 km**
Luontokeskuksen vierestä lähtevä polku kertoo poronhoidosta ja tunturiluonnosta. Polulta voi jatkaa Taivaskeron huipulle.
- **Pippovuoman suopolku, 10 km**
Ketomellasta Tappurille johtavalta reitiltä erkaneva suopolku. Reitillä tutustuu alueen komeimpaan aapasuohon. Polku soveltuu hyvin koko päivän retkikohteeksi myös opiskelijoille.
- **Pyhäjoen luontopolku, 3 km**
Reitti alkaa Pallasjärveltä, Pyhäjoen P-paikalta. Polku esittelee jokivarren luontoa ja puiston tutkimustoimintaa.

TUVAT JA SAUNA

Hetta-Pallas-reitillä on kolme yhdistelmätupaa, joissa on kaikille avoimen tuvan lisäksi varaustupa. Varaustuvassa on kahdeksan sänkyä, ja sen varusteisiin kuuluvat patjat, tyynt, huovat ja keittoastiat. Yösiä varataan Pallaksen luontokeskuksesta, ja se maksaa 50 mk/yö/henkilö.

Yhdistelmätuvan maksuttomassa autiotuvassa on tilaa viidelletoista. Siellä on keittoastiat ja paljaat laverit. Molemmista tuvissa on kaasukeitin ja puukamina.

Useimmissa muissa puiston autiotuvissa on kaasukeitin, kamina ja laverit. Yksittäiseen autiotupaan mahtuu noin kuusi yöpyjää. Etenkin sesonkiaikoina retkeilijöiden on hyvä varata telttä mukaan.

Hannukurulla on avoin sauna. Saunominen maksaa 30 mk/henkilö. Maksun voi suorittaa luontokeskuksiin tai saunalta saatavalla postisiirtolomakkeella.

Jokaisessa tuvassa on tupa-kansio, jossa kerrotaan tuvan tärkeimmät asiat.

Alueen ulkoilukartat: Pallas-Olos 1:50 000 ja Hetta-Outtakka 1:50 000

TELTTA- JA NUOTIOPAIKAT

Kansallispuiston perusosassa tulen saa tehdä vain merkityille nuotiopaikoille. Telttailu on sallittu tupien läheisyydessä.

Erämaaosassa telttapaikan saa valita vapaasti. Avotulen voi tehdä vesistöjen läheisyyteen. Mikäli metsäpalovarotus on voimassa, tulenteke on kielletty.

Erämaaosassa ei ole järjestettyä jätehuoltoa, joten roskat on poltettava tai kuljetettava jätteenkeräyspisteeseen. Myös perusosassa on tulentekepaikkoja, joissa jätteet on poltettava tai kuljetettava keräilypisteeseen.

Turvallisuutesi vuoksi.....
Tunturissa sää voi muuttua nopeasti. Ota mukaasi evästä, tulitikut, kartta, kompassi ja lämmintä vaatetta. Turvallisinta on liikkua ryhmässä ja merkityillä reiteillä.

Merkinnät vieraskirjoissa kertovat matkasi etenemisestä. Jos eksyt talvella, kaivaudu lumeen, ja nosta sukset pystyyn merkiksi olinpaikastasi. Ripusta heijastin tai muu näkyvä esine suksiin. ....

LIKKUMINEN KANSALLISPUISTOSSA

Kansallispuisto on jaettu perus-, erämaa- ja rajoitusosiin. Perus- ja erämaaosissa liikkuminen hiihtäen ja jalkaisin on vapaata. Rajoitusosissa kulkeminen voidaan kieltää kokonaan (lisätietoja luontokeskuksista). Liikkuminen moottoriajoneuvoilla, koiravaljakoilla ja maastopyörillä edellyttää Metsäntutkimuslaitoksen lupaa.

Jotta retkeilystä aiheutuisi mahdollisimman vähän vahinkoa luonnolle, seuraavat toiminnot on kielletty:

- kasvien ja kivien keräily
- eläinten häiritseminen
- metsästys ja kalastus, paitsi osassa Pallasjärveä
- kotieläinten pitäminen vapaana
- luonnon roskaaminen.

Paikallisia asukkaita varten on erityissäännöksiä kalastuksesta, metsästyksestä ja poronhoidosta.

Hyvästä retkeilijästä ei jää jälkeäkään!

KAKSI ERILAISTA TUNTURIA

Pallas-Ounastunturin kansallispuisto muodostuu kahdesta tunturiryhmästä, joita erottaa toisistaan rosainen Hannukuru. Näiden kahden tunturiryhmän luonto on hyvin erilainen. Pallastunturin pyöreälakiset kerot sijaitsevat vierekkäin. Niiden huipuilta avautuvat näkymät yli Lapin erämaiden. Ounastunturi on loivasti kumpuilevaa, avaraa tunturiseutua. Siellä voi kokea esimakua Käsivarren pohjoisosien ja Norjan vastaisen rajan paljaista tuntureista.

Molemmilla tuntureilla kasvavia tunturikasveja ovat kurjenkanerva, sielikkö, uuvana ja riekonmarja. Lapinvuokon voi nähdä vain Ounastunturilla. Rehevät saniaiskasvustot ja yhtenäiset kuusimetsät ulottuvat puiston eteläosasta aina Pahakurulle asti.

Viimeinen suuri sopulivaellus kansallispuistossa oli 1969 ja seuraavaa ennustetaan ensi vuosituhannen vaihteeseen. Suurnisäkkäistä hirvi, karhu, ilves ja ahma liikkuvat alueella. Tunturien talvilintuja ovat riekko ja kiiruna. Kesäisin puisto on monien muuttolintujen pesimäaluetta.

Ounastuntureiden keroista korkein on Outtakka (723 m).

Jukka Höyhtyä

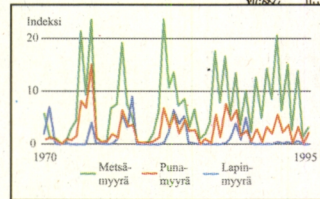
TUTKIMUSTOIMINTA VILKASTA

Pallas-Ounastunturin alue on jo ennen kansallispuiston perustamista ollut merkittävä metsä- ja tunturiluonnon tutkimuskohde. Nykyisin puistossa on vuosittain käynnissä noin 50 tutkimusprojektia, joista puolenkymmentä on kansainvälisiä. Tutkimustoiminta keskittyy puiston eteläosaan.

Eri tutkimuslaitosten tutkimustoimintaa palvelevia pysyviä koealueita on runsaat 30. Tutkimusaiheita ovat: maailmanlaajuinen ilmamekan seuranta (GAW), arktisen ympäristön seuranta tutkimus (AMAP), luontolaisten metsien seuranta, metsänrajatutkimus, metsien elinvoimaisuustutkimus, kariketutkimus ja fenologia (esim. milloin ruska alkaa).

Luonnonilmiöitä:

- Pulmuset saapuvat huhtikuun alussa
- Koivu puhkeaa lehteen kesäkuun puolessa välissä
- Keskiyön aurinko (Muonio) 25.5.–20.7.
- Ruska parhaimmillaan 10.–20.9.
- Pysyvä lumipeite 15.10.–5.6.
- Kaamos (Muonio) 3.12.–3.1.

Vuonna 1970 alkanut myyrätutkimus on tuottanut arvokkaan sarjan pikkujärsijöiden kannanvaihteluista.

LUONTOKESKUS – NÄKYMIÄ PUISTOON

Jukka Höyhtyä

Aarre Jortikka

Tunturi-Lapin luontokeskuksen näyttely kuvaa luontoa Metsä-Lapista Jäämerelle. Pallaksen näyttely esittelee kansallispuiston tunturiluontoa.

Luontokeskusten palvelut:

- tietoa Pallas-Ounastunturin kansallispuistosta
- luontonäyttelyt sekä dia- ja videoesityksiä
- vaihtuvia tutkimus- ja taidenäyttelyitä
- kirjasto ja auditorio
- kalastusluvat
- ulkoilukarttojen, julkaisujen ja postikorttien myynti
- esitteitä
- luontoiltoja keväisin ja syksyisin
- tunturitupien varaukset Pallaksen luontokeskuksesta
- Tunturi-Lapin luontokeskuksessa kahvio
- Pallastunturin luontokeskuksen vieressä hotelli.

Luontokeskukset palvelevat kaikkia kansallispuistosta kiinnostuneita. Sisäänpääsy ja suurin osa palveluista ovat ilmaisia.

Luontokeskukset ovat matkailun sesonkiaikoina avoinna päivittäin. Koska aukioloajat voivat vaihdella, aukioloaika kannattaa varmistaa. Ryhmien toivotaan ilmoittavan vierailustaan etukäteen.